

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 6

Засновано у 2015 році

Рівне – 2017

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 6 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2017. – 320 с.

До збірника увійшли наукові праці, здійснені у галузі теорії і методики виховання. Статті спрямовані на багатоаспектне висвітлення основних напрямів, сучасних підходів до змісту, форм і технологій виховного процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступники головного редактора: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, Учений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габілітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Вербець В. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної, навчально-методичної роботи та гуманітарної політики Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ламанаускас В., доктор соціологічних наук, професор, директор науково-методичного Центру «Scientia Educologica», професор Шяуляйського університету (м. Шяуляй, Литовська Республіка);

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Малолєпши Елігіуш, др. хаб., професор, декан педагогічного факультету Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові;

Пелєх Л. Р., доктор педагогічних наук, професор, зав кафедри міжкультурної комунікації та історії світової літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелєх Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;

Стоклоса К., доктор наук, професор, Інститут Зигмунд-Неуман (Дрезден, ФРН);

Федаєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Херсонського державного університету;

Шмид К., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри історії і теорії виховання Жешувського університету (м. Жешув, Республіка Польща);

Шугасва Л. М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Яшук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бісовецька Л. А. кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик початкового навчання РДГУ;

Сойчук Р. Л., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідощтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом МОН України № 515 від 16.05.2016 р.

Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету «Іноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України (галузі науки – педагогічні).

Упорядники: **проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Рецензент: **Коліяда Н. М.** – доктор педагогічних наук, професор; завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №6 від 25 травня 2017 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

ЗМІСТ

Бех І. Д. Компонентна модель сходження зростаючої особистості до духовних цінностей.....	6
Павелків Р. В. Психологічні особливості розвитку моральних почуттів у молодшому шкільному віці.....	16
Черній А. Л. Специфіка формування органу управління освітою ОТГ та методичного супроводу освіти в контексті реалізації концепції «Нова українська школа».....	27
Пелех Ю. В. Формування вчителя майбутнього: аксіологічний контекст.....	34
Пустовіт Г. П. Прогностичні орієнтири інноваційного розвитку позашкільної освіти.....	46
Петренко О. Б. Психоаналітична педагогіка: інновація ХХІ ст. чи історико-педагогічна реконструкція досвіду першої третини ХХ ст.....	53
Безкоровайна О. В., Павлюк Г. С. Специфіка методики викладання іноземної мови (англійської) в початковій школі....	63
Білавич Г. В., Савчук Б. П. Українське наукове мовлення в контексті наукової діяльності майбутніх педагогів.....	67
Бісовецька Л. А., Верхова І. П. Виховна робота школи щодо безпеки школярів в інтернет-просторі.....	75
Гринькова Н. М. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності педагогів з питань морального виховання молодших школярів в умовах позашкільного навчального закладу.....	83
Журба К. О. Активні та інтерактивні форми і методи виховання смисложиттєвих цінностей у школярів основної і старшої школи у позакласній діяльності.....	90
Заліток Л. М. Казкотерапія за Василем Сухомлинським.....	99
Кособуцька Г. П. Тестування як психолого-педагогічна технологія оцінювання навчальних досягнень студентів: актуалізація практичного аспекту.....	106
Люленко С. О. Екологічна освіта та виховання майбутніх вчителів біології на сучасному етапі розвитку суспільства.....	118
Павелків К. М. Система професійної підготовки педагогів у західній Європі: термінологічний аналіз.....	124
Павелків О. М. Теоретичні засади реалізації інноваційних процесів у вищих навчальних закладах.....	134
Петренко С. В. Інформаційно-цифрова компетентність учня у контексті формування нової української школи.....	144
Розман І. І. Феномен біографічного методу та особливості його застосування у вивченні педагогічних персоналій.....	156

Сілков В. В., Сілкова Е. О. Теоретико-методичні недоліки при формуванні обчислювальних прийомів у молодших школярів, їх причини та шляхи подолання.....	165
Стельмашук Ж. Г., Гриневич М. Н., Рабешко О. М., Скаутська система виховання у контексті викликів сучасності...	181
Федоришин О. П. Increasing motivation in teaching learning process.....	191
Ціпан Т. С., Боровець В. І., Гоголь В. А., Організаційно-дидактична модель формування акмеологічного простору школи.....	198
Шурин О. І. Декоративно-прикладна творчість Рівненщини: історико-педагогічна генеза.....	212
Доробки молодих науковців	
Абрамович Т. В. Критерії та показники сформованості професійної компетентності соціального педагога.....	218
Баліка Л. М. Педагогічні основи роботи шкільних бібліотек щодо розвитку в учнів інтересу до читання	225
Матвійчук-Юдіна О. Властивості інформаційної системи відповідно міжнародних стандартів – основа формування компетентностей майбутніх ІТ-фахівців з предмету «компютерна графіка».....	237
Дуброва А. С. Формування педагогічної майстерності майбутнього учителя іноземної мови.....	245
Дем'янюк І. В. Життєвий і творчий шлях Т. Д. Дем'янюк у контексті розвитку громадянського виховання в Україні.....	250
Ільчук Я. М. Погляди В. Сухомлинського на соціалізацію особистості в умовах сім'ї.....	258
Кардаш В. П. Правове виховання учнів молодшого шкільного віку: теоретичний аспект.....	269
Літвінчук І. М. Виховання гіперактивних дітей: теоретичний аналіз проблеми.....	275
Мартинюк О. В. Вплив змісту шкільних підручників на гендерну соціалізацію особистості учня/учениці.....	281
Мічута Х. О. Кризові ситуації в сім'ї як чинник розвитку особистості	289
Мокрик А. В. Психологічні підходи дослідження гендерних аспектів лідерства в управлінській практиці.....	296
Примак М. В. Готовність дитини до навчання: теоретичний аналіз	302
Яйченя Н. В. «Важковиховувані діти»: ретроспективний аналіз поняття.....	307

reading and discussion of works; manufacturing and selection of illustrations; staging; making up fairy tales. As a vivid example of the high stage of children's creativity caused by the fairy tale, the activity of the Fairy-tales room in Pavlyska secondary school are given. The Fairy Room was the center of creative activity: reading, stories, games, making tales, and their staging. It is determined that V. O. Sukhomlynskyi considered the independent creation of a fairy tale one of the important elements in the creative development of a child, a source of moral and ethical feelings and at the same time a means of mental development. The views of the teacher on the use of fairy tales in the teaching of children with special needs are outlined in the article. The emphasis is given on literary heritage of the teacher, which is actively published today and used in the educational process of modern educational institutions. The expediency of introducing V. Sukhomlynskyi's ideas into the education and upbringing of the younger generation has been substantiated.

Keywords: V. O. Sukhomlynskyi, fairy-tale therapy, fairy tale, education, training, means of education, junior schoolchildren.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2017

Г. П. Кособуцька

ТЕСТУВАННЯ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОГО АСПЕКТУ

Анотація. У статті розкриті зміст і структура понять «тест», «тестування», «тестовий контроль знань», «тестологія»; схарактеризована практична значимість тестування в процесі оцінювання знань, умінь і навичок студентів, що передбачає отримання об'єктивної та якісної інформації про динаміку їх успішності, діагностику прогалин і накреслення перспективи успіху; вказані основні напрями тестування (змістовий, контекстуальний, процесуальний), різновиди класифікації тестових завдань, принципи їх застосування; запропоновані характеристики тестів та методики оцінювання за критеріями конвертації первинного бала в оцінку запропонованих систем, апробовані авторкою в контексті проведеної дослідно-експериментальної роботи.

Ключові слова: тест, тестування, тестовий контроль знань, тестотека, тестологія.

Постановка проблеми. Однією зі складових системи підготовки майбутніх педагогів є контроль, який визначає рівень засвоєння навчального матеріалу, забезпечує міцність знань, стимулює їх пошукову діяльність, дозволяє будувати адаптивну робочу програму, своєчасно коригувати дії викладача та кожного студента в закладі вищої освіти. Перевірка та оцінювання знань, умінь та навичок студентів – невід'ємний компонент освітнього процесу. Під час перевірки знань кожного студента

доцільно користуватися не одним способом, а декількома, при чому урізноманітнювати їх. У зв'язку з цим необхідно вести пошук серед уже відомих методів найбільш ефективних, таких, які за мінімальний проміжок часу дають можливість досягнути найкращих оптимальних результатів. Так, поряд з контрольними, різновидами самостійних робіт, індивідуально-дослідних завдань, колоквиумами, завданнями навчальних проєктів необхідно використовувати тестування. Використання тестового контролю збагачує арсенал технологій перевірки знань кожного студента з певної дисципліни. Варто усвідомити, що запровадження тестового контролю не просто звична перевірка, випробування, спроба чи оцінка знань студента за допомогою традиційних запитань, а комплекс завдань у відповідній формі. Отже, педагогічний тест – система взаємозалежних завдань певного змісту, специфічної форми, зростаючої складності, що дає можливість надійно й об'єктивно оцінити знання та інші особливості особистості студента.

За змістом система взаємопов'язаних завдань означає, що в тесті зібрані тільки такі завдання, які відзначаються системою особливостей: а) загальною належністю одній і тій же навчальній дисципліні; б) взаємозв'язками, виявленими кореляційними методами; в) взаємодоповненням і впорядкованістю з точки зору труднощів. Викладачу необхідно врахувати, що за формою тестові завдання – це не питання і не задачі, а завдання, сформульовані у формі стверджень, які в залежності від відповідей тестованих можуть перетворюватися у вірні або помилкові висловлення. Традиційні ж запитання, навпаки, істинними або помилковими не бувають, а відповіді студентів на них бувають настільки невизначені та багатослівні, що для їх оцінювання педагог повинен затратити велику інтелектуальну енергію. Тому навчальний тест має охоплювати такий контролюючий матеріал, зміст якого відповідає програмним вимогам дисципліни.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. У психолого-педагогічній літературі метод тестування відомий давно. Його елементи можна зустріти ще в Арістотеля, Платона, Галля, Лафатера. Значний внесок у розробку цієї проблеми було зроблено в працях Гальтона, Кеттеля, Бене, Анрі, Айзенка та ін. Розробкою тестового методу в нашій країні активно почали займатися в середині 90-х рр. ХХІ ст. Аналізуючи наукові дослідження за останні п'ять років ми приходимо до висновку, що для сучасного етапу розвитку реформування вищої освіти та виховання студентської молоді, характерні розробки і впровадження інноваційних технологій. Автори О. Зайцева [4], І. Липський [7], В. Монахов [10], Т. Назарова [11], Г. Саранцев [13] та інші розглядають сучасні технологічні підходи, включаючи ідеї, які можна використовувати у вирішенні тестування майбутніх педагогів. Проте аналіз літератури свідчить, що теоретичні засади тестування студентів у їх історико-педагогічній ретроспективі розроблені недостатньо. Зокрема, відсутні праці, у яких би обґрунтовувалися основи багатоетапного тестування.

Мета статті є розкриття системної сутності, специфічних

особливостей тестування як інноваційної технології оцінювання знань, умінь і навичок студентів та визначення практичних підходів, змісту діяльності викладача в створенні належних умов для досягнення оптимальних результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нововведення, формування новацій, механізмів упровадження тестування як ефективної технології освітньої діяльності викладача необхідно починати, на нашу думку, з оволодіння методиками розробки завдань у тестовій формі. Порушення цієї вимоги призводить до погіршення якості тесту. Крім того, необхідним є визначення мети тестового контролю, яку ми розділяємо на кілька видів. Так, до **першого** виду відносимо формування в студентів знань понять, термінів, законів, закономірностей, гіпотез, наукових фактів, моделей, схем, методів, технологій тощо. До **другого** виду – формування умінь і навичок застосовувати теоретичні знання в процесі розв’язування педагогічних задач, проведення досліджень. До **третього** виду належать уміння і навички класифікації знань – порівняння, аналіз, синтез, систематизація, узагальнення; визначення нових понять. **Четвертий** вид характеризує уміння організувати самоексперимент, формулювати і перевіряти гіпотези, висновки, знаходити закономірності. **П’ятий** вид спрямований на формування дидактичного підходу до явищ, самостійності суджень; цілеспрямованості пізнавальної, інтелектуальної діяльності, тобто на формування професійно важливих якостей особистості педагога.

Проведення тестового контролю стало можливим завдяки:

- підвищенню якості навчання через проведення різновидів лекцій: за **дидактичною метою** проблемних, популярних, аналітичних, діалогічних; за **місцем** у змістових модулях курсу дисципліни – вступні, настановчі, основні, заключні, комплексні, оглядові; за **активністю** студентів – лекція-діалог, лекція-дискусія, лекція-дослідження, лекція-семинар, лекція-панорама думок, лекція-інтеграція, лекція-схема, лекція-візуалізація та ін.;

- організації рецензування відповідей студентів, частин теоретичного матеріалу лекцій, саморецензування;

- організації самоаналізу, самооцінки навчальної діяльності на лекції;

- формуванню тестотеки, яку складають адаптовані методики, що вивчають інтелектуальний та особистісний рівень студентів академічної групи;

- уведенню системи модульно-розвиваючого навчання, варіативності навчального проекту;

- виконанню правил тестового контролю, які охоплюють: бажання студентів виконувати завдання тестів, відсутність комплексу екзамінування, неповноцінності особистості, чіткість програми тестування, відсутність допомоги студенту, забезпечення комфортного самопочуття;

– створенню необхідних умов – забезпечення визначеним тестом (певним варіантом) кожного студента, що дає можливість отримати об'єктивні результати дослідження.

Упроваджуючи наукові доробки вчених-педагогів (Е. Лузик, Н. Лосева, І. Рапопорт) [9,8,12], ми розробили технологію складання педагогічних тестів для контролю знань і вмінь студентів, яка передбачає виконання наступних етапів: визначення **мети контролю та обсягу** навчального матеріалу, який підлягає тестовій перевірці (це може бути навчальна тема (частина її), розділ, змістовий модуль тощо); визначення в цьому обсязі основних **навчальних питань**, які розглядаються в темі, розділі, модулі та відповідають певним професійним умінням; визначення **знань і вмінь** з кожного навчального питання: повноти, широти, глибини, що дає можливість уточнити та структурувати інформацію, що підлягає перевірці; визначення **рівня засвоєння** студентами навчального матеріалу: ознайомчо-орієнтованого, понятійно-аналітичного, продуктивно-синтетичного; визначення **проблем** згідно з показниками об'єму знань та рівня засвоєння навчального матеріалу; складання **наступних блоків** та східців тестів.

Принципово важливим для нас ще на стадії задуму тесту є визначення його типу. Єдиної типології тестів за цілями контролю немає в наукових дослідженнях, отже, це творчий процес. Наприклад, за однією з них (Л. Бурлачук, С. Морозов) [5], виділяються тести: досягнень, інтелекту, креативності, проєктивні, особистісні та ін. Ми акцентуємо увагу на тестах досягнень, оскільки вони спроможні на оцінку набутого рівня розвитку здібностей, знань та навичок студентів. Ці тести відображають не стільки вплив накопиченого досвіду розв'язування тих чи інших завдань, скільки вимірюють вплив програми навчання, професійної підготовки на ефективність засвоєння комплексу знань, формування різноманітних спеціальних умінь і навичок. За таким тестами перевіряється засвоєння окремих тем, частин змістового модуля – в цілому теоретичних знань, практичних умінь.

Тести досягнень поділяємо на: письмові та усні. Зокрема, у практиці вивчення студентами дисципліни «Педагогічна майстерність» використовуються здебільшого письмові тести. Вони істотно допомагають студенту в обробці великого обсягу матеріалу за короткий час, дають змогу встановити якісний рівень здібностей, знань та вмінь з предмета, а педагогу – об'єктивно їх оцінити. Ми використовуємо найбільш розповсюджену типологію тестів за В. Безпалько [1], в основі якої – концепції чотирьох рівнів засвоєння знань: відтворення змісту інформації (репродукція); евристична діяльність, яка виконується за аналогією з раніше вивченими алгоритмами і новим навчальним змістом; продуктивна творча діяльність, створення нової інформації в навчальному предметі.

Близькою до вказаної тестології є інший підхід новатора М. Єрецького [3], за яким ми застосовуємо такі тести: загальне ознайомлення, репродукування, творчість, уміння та навички. Контроль

знань здійснюємо за трьома основними напрямками: **змістовим** – перевірка засвоєння фундаментальних понять, принципів, закономірностей, ознак рівнів, елементів педагогічної майстерності, технологій; **контекстуальним** – використання випускником знань у навчально-виховному процесі, розв'язання повсякденних завдань у контексті педагогічної діяльності; **процесуальним** – сформованість інтелектуальних умінь, педагогічної інноваційної культури, мовленнєвої діяльності, професійного спілкування, що дають змогу виконувати навчальну, виховну, розвивальну функції, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у реальних ситуаціях педагогічної діяльності.

Пошук принципів побудови тестів підтвердив, що існують різноманітні погляди, непов'язані між собою особливо в системі контролю. Конкретні пропозиції щодо правильності побудови тестів контролю розробив учений І. Підласий, які ми використовуємо в педагогічній діяльності [5].

Під час розробки тестових контрольних завдань та критеріїв оцінювання знань кожного студента ми дотримуємося принципів освіти, розроблених видатним ученим І. Бехом: **психологічна комфортність** передбачає зняття всіх стресогенних факторів навчального процесу, створення доброзичливої атмосфери, орієнтованої на реалізацію ідей гуманістичної освіти; **варіативність** передбачає формування в студентів здібностей до вибору оптимального варіанту; **охоплення** попередніх знань: максимальне включення матеріалу, що вивчається на будь-якій стадії контролю знань; **наявність** кількох контрольних завдань для оцінки досягнень кожного студента в процесі вивчення дисципліни; **добір** найважливіших, інформаційно-містких запитань, що мають найбільш універсальну і довготривалу цінність у майбутній практичній педагогічній діяльності; **диференціація типів** відповідей залежно від глибини знань, що контролюються: вибір правильного із заданого, контроль найпотрібніших знань, конструювання правильного із заданих елементів тощо; **перехід однозначності** відповіді під час контролю мінімальних знань до багатоваріантності; **раціональне обмеження** тестів, що вимагають механічного запам'ятовування теоретичних положень; **рівнозначна складність** тестів на різних стадіях та етапах вивчення програмового матеріалу; **відкритість** структури та змісту тестів у процесі всього періоду навчання [2].

Враховуючи багатоступінний контроль знань студентів виокремлюємо види контролю: вхідні, поточні, рубіжні, модульні, підсумкові тести. Поділяючи наукові дослідження окремих авторів (Е. Лузик, І. Підласий, Г. Саранцев) [9, 5, 13], ми, в основному, впроваджуємо п'ять послідовних рівнів (ступенів) навчання, які беремо до уваги і в процесі тестового оцінювання знань: **розрізнення** – нижчий ступінь навчання, коли студент відрізняє поняття одне від одного, але не може його пояснити, не до кінця розуміє практичної значущості програмового матеріалу; **запам'ятовування** – студент спроможний

виконати тестове завдання, але не може пояснити, обґрунтувати певні положення, поняття; **розуміння** – знаходження суттєвих ознак та зв'язків; студент має власне судження про досліджуваний суб'єкт чи педагогічний процес, явище, ситуацію; найпростіші вміння та навички; **застосування** на практиці одержаних знань, умінь у процесі вирішення поставлених завдань; **перенесення** – творче застосування одержаних знань у нових нестандартних ситуаціях, конструювання інноваційних способів діяльності.

Тому тести за рівнями засвоєння програмового матеріалу класифікуються на тести-розпізнання, тести-розрізнення, тести-відповідність, тести-відповідь (вибіркова, повна), тести-задачі, тести-процеси, тести-конструкції, тести-схеми та ін. Провідними стали такі тести відкритої та закритої **форми**: з множинним вибором; альтернативні; на відновлення послідовності; на встановлення відповідності; на причинну залежність; за принципом класифікації, циклічності тощо. На практиці частіше застосовуємо елективні (вибірні, закриті) та відкриті (з відповіддю, що конструюється) тестові завдання.

На основі різноманітних підходів ми розробили тести з дисципліни «Педагогічна майстерність» (дев'ять різновидів по тридцять варіантів). Загальною метою тестів є: перевірити правильність розуміння основних ідей, положень, законів, рівнів, ознак педагогічної майстерності; виявити рівень обізнаності з теоретичними основами педагогічного мовлення, спілкування, організації уроку-діалогу; забезпечити розвиток професійного мислення, умінь самоаналізу, самооцінки, самоконтролю, самовиховання, підготовку для ефективної роботи в сучасному навчальному закладі. У завданні: подаються готові відповіді в словесній формі, які охоплюють розкриття змісту термінів, понять, визначень, формулювань, при цьому необхідно правильну відповідь позначити відповідною цифрою, наприклад:

1. Педагогічні здібності – професійна проникливість, пильність, інтуїція педагога.
 2. Педагогічні здібності – здатність педагога психологічно впливати на іншу особистість.
 3. Педагогічні здібності – самовладання педагога, здатність до саморегуляції, емоційна стабільність.
 4. Педагогічні здібності – сукупність індивідуально-психологічних особливостей педагога, які сприяють успішній педагогічній діяльності.
 5. Педагогічні здібності – стійкі індивідуальні психологічні властивості педагога, які є необхідною внутрішньою умовою його діяльності.
 6. Педагогічні здібності – мовленнєві особливості педагога, які визначають його можливості, нахил до педагогічної діяльності.
 7. Ваш варіант відповіді.
- Як бачимо, шість завдань варіанту з двох змістових модулів

дисципліни містять терміни, сформульовані як «правдоподібні» відповіді. Тому необхідно володіти знаннями ключових понять певної теми, точним тлумаченням їх, щоб дати правильну відповідь. Наведений для прикладу тест пройшов апробацію у студентів другого курсу педагогічного факультету. Аналіз результатів тестування показав не лише якість знань з предмета, а й систематичність та самостійність студентів у роботі, про що засвідчив підсумковий контроль.

Викликають інтерес у студентів тести «Розрізнення», «Точність», «Знання», «Порівняння», «Відповідність», «Інтелект», «Креативність», «Інтеграція». Зокрема, метою тесту «Креативність» є формування вмінь застосовувати композиційно-стилістичний прийом – введення елементів діалогу у виступ – внутрішнього, мисленнєвого, прихованого, відкритого. Наприклад: у запропонованих варіантах знайти правильні розробки діалогізованого монологу, спроектувавши відповідну ситуацію. Для прикладу пропонуємо варіант №5 (скорочений):

1. Визначення прийомів організації співпереживання: введення словесних картин, тропів; укрупнення деталей.
2. Виклад інформації від першої особи.
3. Введення різновидів діалогу: прямого, непрямого, риторичного, внутрішнього.
4. Використання педагогом вербальної пропозиції.
5. Звернення майбутнього педагога до особистого досвіду учня.

За п'ять років застосування тестів з названої дисципліни ми спостерігали за станом поведінки студентів, зміною їхнього ставлення до тестової форми контролю рівня знань. Можна констатувати, що через запропоновану дію зворотного зв'язку студенти адаптуються до такої системи контролю. Дуже важливо, щоб ця система забезпечувала підпорядкованість процесу вимірювання рівня знань статистичним закономірностям, а не суб'єктивним підходам. Для підсумкової перевірки знань та вмінь студентів з названої дисципліни ми використовуємо локально-стандартизовані тести, які характеризуються тим, що вони складаються для студентів академічних груп окремо взятого факультету. Ефективність тесту найкращим чином забезпечують п'ять його характеристик: надійність, валідність, інтерактивність, вплив, практичність. Зрозуміло, що кожна характеристика тесту має значення тільки в сукупності з іншими, а тому необхідно підвищувати ефективність тесту в цілому, а не ефективність кожної з його характеристик. Під надійністю розуміємо певну стабільність і стійкість результатів тесту. Надійність тесту виражена через коефіцієнт надійності всього тесту та коефіцієнту внутрішньої сталості. Коефіцієнт внутрішньої сталості оцінює ступінь щільності зв'язку між тестовими завданнями з парними і непарними номерами і обчислюється за формулою: $K = R_{x1} : R_{x2}$, де K – коефіцієнт внутрішньої сталості тексту; R_{x1} – сума балів за всю вибірку тестованих, нарахованих за виконання тестових завдань з парними номерами; R_{x2} – сума балів за всю вибірку тестованих, нарахованих за

виконання тестових завдань з парними номерами.

У період нашого дослідження сума балів за всю вибірку тестованих, нарахованих з непарними номерами (Rx1) дорівнює 11265. Сума балів за всю вибірку тестованих, нарахованих за виконання тестових завдань з парними номерами (Rx2) – 11787. А тому можемо обчислити коефіцієнт внутрішньої сталості: $K=11265:11787=0,9$.

Для викладача найбільш важливою характеристикою ефективності тесту є його практичність. Для збору інформації було проведено анкетування серед студентів педагогічного факультету, які брали участь у тестуванні, з питаннями про ставлення до такої форми контролю (таблиця 1).

Таблиця 1

Група	Кількість студентів	Брали участь	Відповідь «так» у %	Відповідь «ні» у %	Не визначено у %
1	28	26	80	11	9
2	26	26	82	13	5
3	29	27	92	4	4
4	28	25	88	12	0
5	27	26	94	4	2
6	29	25	87	9	4
Всього	167	155	87,1	8,8	4,1

Результати засвідчили, що 87,1% учасників позитивно ставляться до тестування як виду контролю знань; 8,8% – недооцінюють тестування і 4,1% – не визначилися з відповіддю. Характерним є те, що студенти академічних груп 3, 4, 5, 6 є прихильниками тестування з більшими показниками «так» на відміну від студентів груп 1, 2. Отже, близько 90% опитуваних студентів констатували прихильне ставлення до тестової форми контролю, підвищення рівня довіри до об'єктивності одержаної оцінки та поглиблення позитивної мотивації оволодіння знаннями.

Оцінювання за кредитно-модульною системою один із завершальних етапів вимірювання рівня знань кожного студента. Процедура оцінювання полягає в конвертації первинного результату, одержаного під час тестування, у певну нормовану шкалу балів, національну оцінку. Ми провели педагогічний експеримент з метою визначення впливу валідації оцінювання рівня знань студентів на мотивацію навчання, а, отже, на показники успішності. До початку тестування студенти були повністю забезпечені тестами, ознайомлені з правилами, процедурою тестування та з критеріями конвертації первинного бала в оцінку. Ці критерії було сформовано за сучасними стандартами оцінювання (таблиця 2).

Таблиця 2

Бал тестування	Оцінка (в 4-бальній системі)
$X < 50$	2
$50 < X < 70$	3
$70 < X < 89$	4
$90 < X < 100$	5

Аналіз таблиці свідчить про те, щоб одержати задовільну оцінку, студенти повинні скласти тестове завдання (певний варіант) з результатом 50 і більше балів. Нові оцінні шкали, збільшуючись в інтервалі, підвищують поріг «чутливості», а також дають змогу викладачеві оптимально використати навчальний матеріал з метою тестового контролю. Але потрібна не шкала, а система оцінок. І навіть не стільки система, скільки оцінна технологія, тобто рейтингова технологія оцінювання проведеного тестування. Тепер виникає необхідність зрозуміти, що означає індивідуальний тестовий бал. Припустимо, що в тесті з 50 завдань, студент правильно виконав 30. Отже, його індивідуальний тестовий бал дорівнює 30. Щоб перевести в традиційну оцінку чи в системі ESTS, необхідно інтерпретувати результати тестування. У даний час існує два основних підходи до інтерпретації тестових балів. Загальна їх характеристика охоплює нормативно-орієнтований (порівняння навчальних досягнень окремих студентів один з одним) та критеріально-орієнтований підхід (оцінювання рівня студента в засвоєнні визначеного навчального матеріалу) підходи. Для педагогічного контролю у вищому навчальному закладі доцільний критеріально-орієнтований підхід. На нашу думку, в процесі контролю важливими та необхідними є обидва підходи

Аналіз і оцінка навчальних можливостей особистості студента – складний і багатогранний процес, який вимагає постійної, системної роботи викладача. Як бачимо, особливої уваги заслуговує підготовка кожного студента до діагностики його знань, умінь і навичок, об'єктивного і вчасного оцінювання навчальних досягнень з окремо взятої дисципліни. Саме тестування забезпечує розпізнання прихованих можливостей кожної особистості, які необхідно мобілізувати для самореалізації й самовдосконалення, оптимальної адаптації до умов життєдіяльності і професійного середовища, в якому неодмінно опиняється кожний майбутній педагог. Доцільно спрямовувати зусилля студентів на усвідомлення педагогічної істини: немає особистості без здібностей, а має місце недостатня діагностика та необ'єктивна самооцінка індивідуальних можливостей.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Педагогічне тестування слід розглядати як технологію підготовки студентів до самооцінювання знань, необхідну і важливу умову для їх підготовки до проведення тестування учнів у загальноосвітніх закладах. Досліджуючи проблему тестування студентів як психолого-педагогічну технологію оцінювання їх знань, ми прийшли до певних висновків. Узагальнення наукових поглядів на тестовий контроль, принципів класифікації тестів, характеристик основних підходів до інтерпретації тестових балів не викликає сумнівів у питаннях актуальності, практичної значимості теорії і практики тестології в підготовці студентів до майбутньої педагогічної діяльності і потребує глибокої, переконливої розробки та аргументації. Адже сьогодні тестування випускників середніх навчальних закладів – обов'язкова загальнодержавна справа.

Список використаних джерел:

1. Безпалько В. Слагаемые педагогической технологии / В. Безпалько. – М.: Педагогика, 1998. – 191 с.
2. Бех І. Принципи сучасної освіти / І. Бех. – Рівне: РДГУ, 2005. – 26 с.
3. Ерецкий М. Совершенствование обучения в техникуме / М. Ерецкий. – К.: Высшая школа, 1997. – 263 с.
4. Зайцева О. Информационная компетентность учителя образовательной области «Технология» / О. Зайцева // Педагогика. – 2004. – №7. – С. 17–23.
5. Кособуцька Г. Основи педагогічної майстерності. Навчально-методичний посібник / Г. Кособуцька. – Рівне: РДГУ, 2007. – 399 с.
6. Кушнар'ова Т. Можливість використання тестового контролю професійно орієнтованого читання в самостійній роботі студентів І курсу аграрного вищого навчального закладу / Т. Кушнар'ова // Теоретичні основи освіти та виховання: Зб. наук. праць. – Вип. 21. – К.: КНЛУ, 2002. – С. 56–59.
7. Липский И. Технологический потенциал социально-педагогической деятельности / И. Липский // Педагогика. – 2004. – №9. – С. 34–41.
8. Лосева Н. Тестування в умовах багатоступеневої підготовки фахівців у вищій школі / Н. Лосева // Освіта і управління. – 2002. – №4. – С. 150–156.
9. Лузик Э. Разработка и внедрение критериально-ориентированных тестов достижений по учебным дисциплинам, формирующим общенаучную подготовку в вузе / Э. Лузик. – К. – 1996. – 272 с.
10. Монахов В. Аксиоматический подход к построению педагогической технологии / В. Монахов // Педагогика. – 2000. – №6. – С. 26–31.
11. Назарова Т. Педагогические технологии: новый этап эволюции / Т. Назарова // Педагогика. – 2009. – №3. – С. 20–27.
12. Рапопорт И., Сельг Р., Соттер И. Тесты в обучении иностранным языкам в средней школе / И. Рапопорт, Р. Сельг, И. Соттер. – Таллин: Валгус, 1997. – 350с.

13. Саранцев Г. Теория, методика и технология обучения / Г. Саранцев // Педагогика. – 1999. – №1. – С. 19–24.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Bezpal'ko V. Slahajemyje pedagogicheskoj tekhnologii [Components of Pedagogical Technology] / V. Bezpal'ko. – M.: Pedagogika, 1998. – 191 s. (in Russian)
2. Bekh I. Pryntsypy suchasnoi osvity [Principles of Modern Education] / I. Bekh. – Rivne: RDHU, 2005. – 26 s. (in Ukrainian)
3. Yeretskij M. Sovershenstvovanije obuchenija v tekhnikume [Improvement of Training in Technical School] / M. Yeretskij. – K.: Vysshaja shkola, 1997. – 263 s.(in Ukrainian)
4. Zaitseva O. Informatsyonnaja kompetentnost' uchitelja obrazovatelnoj oblasti «Tekhnologija» [Information Competence of the Teacher of the Educational Field «Technology»] / O. Zaitseva // Pedagogika. – 2004. – # 7. – S. 17–23. (in Russian)
5. Kosobut'ska H. Osnovy pedahohichnoi maisternosti [Fundamentals of Pedagogical Skill. Textbook]. Navchalno-metodychni posibnyk / H. Kosobut'ska. – Rivne: RDHU, 2007. – 399 s. (in Ukrainian)
6. Kushnarova T. Mozhlyvist vykorystannia testovoho kontroliu profesiino orijentovanoho chytannia v samostiinii roboti studentiv 1 kursu ahrarynoho vyshchoho navchalnoho zakladu [Ability to Use the Test Control of Professionally Oriented Reading in Independent Work of Students of the First Year of the Agrarian Institution of Higher Education] / T. Kushnarova // Teoretychni osnovy osvity ta vykhovannia: Zb. nauk. prats. – Vyp. 21. – K.: KNUU, 2002. – S. 56–59.(in Ukrainian)
7. Lipskij Y. Tekhnologicheskij potentsyal sotsial'no-pedagogicheskij dejatel'nosti [Technological Potential of Social and Pedagogical Activity] / Y. Lipskij // Pedagogika. – 2004. – # 9. – S. 34–41.
8. Losieva N. Testuvannia v umovakh bahatostupenevoi pidhotovky fakhivtsiv u vyshchii shkoli [Testing in the Conditions of Multi-level Training of Specialists in High School] / N. Losieva // Osvita i upravlinnia. – 2002. – # 4. – S. 150–156. (in Ukrainian)
9. Luzyk Ye. Razrabotka i vnedrenije kriterialno-orijentirovannykh testov dostizhenij po uchebnym distsiplinam, formirujushchym obshchenauchnuju podgotovku v vuze [Development and Implementation of Criterion-oriented Tests of Achievements in Educational Disciplines, Which Form General Scientific Training in Higher School] / Ye. Luzyk. – K. – 1996. – 272 s.(in Russian)
10. Monakhov V. Aksiomacheskij podkhod k postrojeniju pedagogicheskij tekhnologii [Axiomatic Approach to the Construction of Pedagogical Technology] / V. Monakhov // Pedagogika. – 2000. – # 6. – S. 26–31. (in Russian)
11. Nazarova T. Pedagogicheskije tekhnologii: novyj yetap yevoljutsii [Pedagogical Technologies: a New Stage of Evolution] / T. Nazarova //

- Pedagogika. – 2009. – #3. – S. 20–27. (in Russian)
12. Rapoport Y., Selh R., Sotter Y. Testy v obuchenii inostrannym jazykam v srednei shkole [Tests in Teaching Foreign Languages in Higher School] / Y. Rapoport, R. Selh, Y. Sotter. – Tallin: Valhus, 1997. – 350 s. (in Russian)
 13. Sarantsev H. Teorija, metodika i tekhnologija obshhenija [Theory, Methodology and Technology of Training] / H. Sarantsev // Pedagogika. – 1999. – # 1. – S. 19–24. (in Russian)

Аннотация. В статье раскрыто содержание и структуру понятий «тест», «тестирование», «тестовый контроль знаний», «тестология»; охарактеризовано практическую значимость тестирования в процессе оценивания знаний, умений и навыков студентов, которое предусматривает получение объективной и качественной информации о динамике их успеваемости, диагностике пробелов и начерчивание перспектив успехам; указаны основные направления тестирования: содержательный, контекстуальный, процессуальный; разновидности классификации тестовых заданий, принципы применения; предложены характеристики тестов и методики оценивания по критериям конвертации первичного балла в оценку предложенных систем, апробированные авторкой в контексте проводимой опытно-экспериментальной работы.

Ключевые слова: тест, тестирование, тестовый контроль знаний, тестотека, тестология.

Abstract. The article deals with the content and structure of the concepts «test», «testing», «test control of knowledge», «testology». The practical significance of testing in the process of assessing the knowledge, skills and abilities of students, which involves obtaining objective and qualitative information about the dynamics of their success, diagnostics of gaps and drawing of prospects for success has been described. The indicated directions of testing: content, contextual, procedural are pointed. Types of classification of test tasks, principles of application; the proposed characteristics of tests and methods of evaluation according to the criteria of conversion of the initial score in the evaluation of the proposed systems, tested by the author in the context of the experimental research are offered.

Key words: test, testing, test control of knowledge, testosterone, testology.

Стаття надійшла до редакції 13.10.2017

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 6

Упорядники:

проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 25.05.2017 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,7. Замовлення №204/1. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні** : зб. наук. пр. Вип. 6 / упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова,
Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2017. – 320 с.

УДК 37 : 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

Віддруковано засобами оперативної поліграфії

УРМ-ПОЛІГРАФ

вул. Буковинська, 3, м. Рівне, 33000;

тел.: 0362-64-21-34